

A GKI előrejelzése 2015-2016-ra

2015 nyár végére már a statisztikai adatok is jelezték, hogy a magyar gazdaság lassuló pályára került. Ez nem meglepetés, mivel a 2014. évi gyors növekedés – mely még az idei I. negyedévben is tartott – alapvetően átmeneti tényezőknek (így az EU-támogatások tetőzésének, a választási évvel összefüggő fogyasztás-élénkítésnek, a kiváló termésnek és a korábbi autóiipari beruházásoknak) volt a következménye. Tovább rontja a kilátásokat a kínai gazdaság lassulása és a növekvő politikai kockázatok (pl. migráns-válság) miatt várhatóan romló európai konjunktúra. Emellett Magyarországon mindinkább jelentkeznek az elmúlt évek hibás gazdaságpolitikájának következményei: a tőke és a munkaerő kiáramlása, a verseny korlátozása okozta romló kínálat, a tartalék- és jövő-felélésből származó feszültségek szétterjedése az állami szolgáltatásokban a nyugdíjrendszertől az oktatáson át az egészségügyig. Növeli a kockázatokat az EU dezorganizálódása, s ebben Magyarország mind erősebb politikai elszigetelődése. Ilyen világban a kormányzat gigantomán, hatalmas költségvetési kiadással járó elképzeléseinek – paksi atomerőmű, budapesti olimpia – megvalósítása egyre kockázatosabb.

A világgazdaságban a kínai gazdasági növekedés tartósan ígérkező lassulása miatt a korábbi prognózisoknál **mérsékelt** dinamika várható, amit nem ellensúlyoz az alacsony nyers- és fűtőanyag-árak, a laza monetáris kondíciók és a semleges fiskális politikák növekedésösztönző hatása. A globális gazdasági növekedésre negatívan fog hatni a Fed irányadó kamatlábának emelése, amelyet most óvatosságból elhalasztottak, de **fél éven belül bizonyosan megkezdődik**. Ennek nyomán valószínű a dollár árfolyamának erősödése, a jüan további leértékelődése, majd leértékelődési verseny, illetve erősödő deflációs nyomás kialakulása. A görög pénzügyi csomag rövidtávon stabilizáló hatású. Az **EU nem talál megfelelő választ** a menekültügy kezelésére (a magyar álláspont és gyakorlat viszont kifejezetten bomlasztja az integrációt, belpolitikai célú és embertelen). Az EU szoros együttműködést tervező belső köréből való tudatos kimaradás történelmi bűn lenne. A kelet-európai Consensus felmérés szerint a régióban a 2014-es évhez képest **2015-2016-ban csak Magyarországon és Szlovéniában lassul** a gazdaság fejlődése.

Az év első nyolc hónapjában az EU-ban, és ezen belül Magyarországon is lényegében **stagnáltak** a gazdasági **várakozások**, ami **összességében optimista** hangulatot tükröz. Magyarországon **szeptemberben az üzleti várakozások idei csúcsukra**, a **fogyasztóiak viszont kétéves mélypontjukra** kerültek (az utóbbiban a menekültüggyel kapcsolatos különféle aggodalmaknak is szerepe lehetett). Az elkövetkező időszakban a **gazdasági várakozások számottevő romlása valószínű egész Európában**.

Magyarországon a **gazdaságpolitika** másfél évtizede **sikertelen**, a **régióon belül a leggyengébben teljesítők közé tartozunk**. Eleinte **tőkebeáramlásból és eladósodásból**, az utóbbi években **EU-támogatásokból** próbáltunk fejlődni. A működőtőke beáramlása segítette a modernizációt, az eladósodás finanszírozási problémákat okozott, az uniós támogatások abszorpciója pedig nem elég hatékony. **A külső források felhasználása egyik esetben sem kapcsolódott sikeres hazai reformokhoz**. Sőt, a 2010. évi kormányváltás óta folyik a piacgazdaságot és a hatalommegosztás intézményrendszerét kiiktató modellt felépítő, a kedvezményezett üzleti csoportok számára történő jövedelem-átrendezés céljából. A jövő felélése, a **jogbizonytalanság és a gazdasági kiszámíthatatlanság**, a lojalitásalapú gazdaságirányítás perspektívtalanná teszi a magyar gazdaságot, távozásra készíti a tőke és a munkaerő egy részét.

Az alacsony kamatokkal és gyenge forinttal való növekedésserkentés nem sikerült. Ebben fontos szerepe volt (van?) annak a bankellenes politikának, amely az egész gazdaságban aláásta a

jogbiztonságba vetett bizalmat, s ezzel a beruházási hajlandóságot. Az **MNB a bankokkal szemben sokkal konfrontatívabb** magatartást tanúsít, mint a következtetlenül, de már mégiscsak kiegészíteni óhajtó Nemzetgazdasági Minisztérium. Az MNB emellett mindinkább **tevékenységének** – Európában nem elfogadott – **kiterjesztésére** törekszik. Így átvette a **pénzügyi szektor felügyeletét**, tulajdonába került a **zsíró-rendszer**, s erre törekszik a **tőzsde** esetében is. Rendkívül ambíciózusan – és szakmailag elfogadhatatlan elfogultsággal – vesz részt a **közgazdasági oktatás és kutatás** szervezésében. Ráadásul a forint általa is kiváltott leértékelődéséből származó, átmenetileg megugrott nyereségét **alapítványokba** – vagyis közvetve az államháztartás finanszírozásába -, valamint presztízsvásárlásokba fektette. **Ahelyett, hogy az államadósság csökkentése érdekében befizette volna a költségvetésbe, vagy tartalékolta volna a nehezebb időkre.** (Például az NHP már jelenleg is évi 30-35 milliárd forint veszteséget okoz az MNB-nek, ami a Fed megkezdődő kamatemelési ciklusa után érdemben növekedni fog.) Mindez **szokatlan magatartás egy jegybanktól.**

Idén a **bérkiáramlás** a tavalyihoz hasonlóan 3% körüli lesz, de a 2014. évi árszínvonal-csökkenéshez képest minimálisan emelkedő infláció miatt a reálkeresetek és a reáljövedelem növekedési üteme kissé csökken. Ugyanakkor a **fogyasztás** dinamikája 1,5%-ról **2,5% körüliire emelkedik**; a harmadik éve növekvő reáljövedelem és a banki elszámolás következtében lecsökkent hitelterhek, a fogyasztók jelentős részének némi megkönnyebbülése hatására. **2016-ban** a magasabb infláció miatt a reálkereset csak 1,3%-kal emelkedik, a nyugdíjak reálértéke nem változik, így a **reáljövedelem és a fogyasztás is lassuló ütemben (1 illetve 1,5%-kal) nő.**

Az **állóeszköz-felhalmozás** a 2012-es 4,2%-os csökkenését követően a beruházások 2013-ban 5,2%-kal, 2014-ben 11,7%-kal bővültek. **Idén stagnálás** valószínű. Ennek fő oka az EU-forrásokból megvalósított beruházások és az autóiipari fejlesztések kifulladás. **2016-ban** már vissza is esnek az EU-források, emiatt **5%-os csökkenés** valószínű. Az átlagos reál-hitelköltség a Növekedési Hitel Program(ok) hatására kissé ugyan mérséklődött, de így is magas, ugyanakkor **a vállalkozások túlnyomó része egyáltalán nem akar hitelt felvenni.** A fejlődésre képes kkv-k azonban valóban viszonylag olcsón juthatnak forráshoz. A **beruházási ráta** 2013-ban 19,9%, 2014-ben 21,3% volt. Ez idén 20,8%-ra, 2016-ban 19,3%-ra csökkenhet, ami alacsony.

A magyar gazdaság 2015. I. negyedévben 3,6, a másodikban 2,7%-kal növekedett, a **lassulás elkezdődött.** A II. félévben és 2016-ban **további fékeződés valószínű**, mindenképp az EU-források átmeneti visszaesése, a belföldi felhasználás visszafogottabbá válása, de a kiviteli lehetőségek romlása következtében is. Ez utóbbi a kevés új ipari kapacitásnak, az exportálható mezőgazdasági árualap csökkenésének és az európai konjunktúra mind bizonytalanabbá válásának a következménye. A **belföldi felhasználás a tavalyi 3,7%-os bővülés után idén 1%-kal, jövőre még 0,5%-kal sem bővül**, ez főleg a beruházási pálya beesését tükrözi. A növekedés mindkét évben **exportorientált.** **2015 egészére 2,7%-os, 2016-ra pedig 2%-os gazdasági növekedés prognosztizálható.**

Az ipari növekedés 2015 második felében kissé lassul, éves szinten 7% körüli ütem várható. A fékeződés jelentős új kapacitások híján 2016-ban is folytatódik, az ipari növekedés 5-6% között lehet. Az **építési** piac motorja - az EU- és költségvetési források által támasztott kereslet - idén és jövőre is csökken, s ezt a negatív hatást a piaci megrendelések csak részben tudják ellensúlyozni. Így az építőipari dinamika a 2014. évi 14%-ról 2015-ben 3-5%-ra, 2016-ban 2% körüliire esik. A **mezőgazdaságban** a tavalyinál szerényebb növénytermesztési teljesítmény várható, s átlagos időjárás esetén nagyjából ez ismételhető meg 2016-ban is. Az állattenyésztés eddig meglepően jól reagált a földtörvény okozta változásokra. A **szolgáltatási GDP** 2015-ben az előző évitől alig elmaradva, közel 2%-kal bővül, majd az ütem 2016-ban 1,3%-ra esik vissza, s egyik évben sem éri el a nemzetgazdasági átlagot. Mindkét évben az üzleti szolgáltatások bővülnek gyorsabban.

A magyar **áru- és szolgáltatás-kivitel** 2015-2016-ban az importénál gyorsabban bővül, az **aktívum jelentősen emelkedik**, a cserearányok a két év átlagában kissé javulnak. A keleti és a déli külgazdasági nyitás nem vezetett a magyar külkereskedelem relációs szerkezetének

átrendeződéséhez. A magyar kivitel fő felvevőpiaca továbbra is az **EU** lesz. A magyar kül- és belpolitika esetenként súlyosan **sérti és sértegeti az ország fő politikai-gazdasági partnereit**, ez **negatívan hat** a gazdasági együttműködésre.

A **foglalkoztattak** száma **2015-ben** 2% körüli mértékben – a nemzetgazdaság valamennyi szektorára kiterjedően – bővül, **2016-ban** viszont már csak 1%-kal emelkedik tovább. A statisztikai **munkanélküliségi ráta** a tavalyi 7,7%-ról idén várhatóan 7,2% körülire, majd 2016-ban 7% körülire **csökken**. A **valós munkanélküliség 10% körüli**. Az Európai Unió munkaerőpiacának vonzása főleg olyan munkavállalókat szív el, akikre itthon is nagy szükség lenne, de a hazai keresetek és munkakörülmények nem versenyképesek. A **közfoglalkoztatás** már inkább **akadálya**, semmint segítője a valódi munkahelyek létrejöttének.

A pénzügyi szektor a világon mindenhol a válság áldozatává vált. Magyarországon többszörösen: az ágazat GDP-n belüli aránya 2014-2016-ban már csak 3,6-3,7%, ami kb. 1 százalékpontos csökkenés a csúcshoz képest. Az **összehúzóadás** részben a fenntarthatatlan mértékű korábbi eladósodás természetes következménye, a működés **tartós lefagyása** azonban szorosan összefügg a bankellenes, üzleti környezetet rontó gazdaságpolitikával, a hitelezésre érdemes projektek hiányával. A **devizahitelek kivezetését** (forintra váltását) végülis **sikerült megoldani**, de oly módon, hogy **a lakosság viseli** – az árfolyamveszteségen keresztül – **a terhek nagy részét** (kb. 3000 milliárd forint), **a bankrendszer** – a kamat-visszafizetéseken és extraadókon keresztül – **szintén óriási összeget** (2000-2500 milliárd forint) és **az állam az egész művelet tizedét sem vállalta magára** (kb. 500 milliárd forint). A kormány a **bankokkal való részleges kiegyezés** (jövő évi bankadó-csökkentés) révén igyekszik bővíteni a gazdasági növekedés forrásait, ez azonban **eddig nem sikerült**. Idén a vállalati és a lakossági **hitelállomány is tovább csökken**, 2016-ban azonban főleg az előbbinél szerény növekedés kezdődhet. A **hitelportfoliók minősége** viszont az idej javulás után ismét romolhat.

A GKI megítélése szerint a 2015-re **előirányzott 2,4%-os** és a 2016-ra tervezett 2%-os GDP-arányos **államháztartási deficit megvalósulása bizonytalan**, mindkét évben ennél **néhány tizedszázalékkal magasabb** hiány valószínű. A **mérték** nagyrészt attól függ, hogy a kormány milyen hiányt, illetve ennek révén elérhető **GDP-arányos államadósság-csökkentést** tart szükségesnek a **túlzottdéficit-eljárás elkerüléséhez** (mit tolerál még az EU). A szerkezeti átalakítások nélküli, egyszeri eszközökkel és manőverekkel kialakított deficit, a növekedésellenes adórendszer fennmaradása, a nagy államháztartási rendszerek lezülése pótlólagos terheket hárít a következő nemzedékekre.

2014-ben és 2015 első felében átmenetileg **megszűnt az áremelkedés**, az alapkamat pedig egészen minimális lett. Az idej II. félévtől a diktált rezsicsökkentés és az olajár zuhanásának következményei fokozatosan kifutnak, így **enyhe áremelkedés kezdődik**. **2015-ben** 0%-os vagy néhány tizedszázalékkal magasabb, **2016-ban** 2,5%-os áremelkedés várható. Az **alapkamat** az idej évben valószínűleg 1,35%-on marad, majd főleg a Fed kamatemelését követve 2016 végén 1,8% körül lehet. A Monetáris Tanács azonban valószínűleg a lehetséges legkésőbbi időpontban fog csak a kamatemelésről dönteni. Ezért a **forint tovább gyengül**, 2015-ben 310, 2016-ban 320 forint körüli éves átlagos euró-árfolyam várható.

Magyarország **folyó fizetési és tökemérlege** 2009 óta évről évre **egyre nagyobb többletet** mutat. Ez 2015-ben várhatóan eléri a 9 milliárd eurót, ami az EU-támogatások visszaesésével 2016-ban 7,5 milliárd euróra csökken. Az elmúlt hét évben a **magyarországi tőkeállomány a nemzetközi mozgások eredőjeként nem változott**, ami a hazai **befektetési környezet kemény kritikája**. Ezen belül 2014-ben 1 milliárd euró nettó kiáramlás volt, (2015. I. félévében pedig 1,2 milliárd euró). A NAV adatai szerint a külföldi tulajdon részaránya 2011 és 2013 között több mint 4 százalékponttal csökkent. A tőkehiány eddig azért nem okozott azonnali nagy gondot, mivel annak helyébe az EU-támogatások léptek. A régió más országai azonban az EU-támogatásokkal **nem helyettesítették, hanem kiegészítették** a külföldi működőtőkét.

A 2014. végi és 2015. I. félévi javulás ellenére **mindhárom nagy hitelminősítő bővli**, vagyis befektetésre nem ajánlott kategóriában hagyta a magyar adósságot, bár megkezdődött a pozitív kilátások jelzése. **A befektetésre ajánlott kategóriába való átsorolás akár mindegyik hitelminősítőnél 2016-ra csúszhat.**

A GKI prognózisa 2015-2016-ra

	2012	2013	2014	2015	2016
	tény			előrejelzés	
GDP termelés	98,5	101,5	103,6	102,7	102
• Mezőgazdaság (1)	77,4	115,1	112,6	90	100
• Ipar (2)	98,8	96,5	105,3	105,5	104
• Építőipar (3)	94,2	106,6	113,6	103	102
• Kereskedelem (4)	99,9	106	103,7	105	101
• Szállítás és raktározás (5)	98,4	102,5	103,7	102	101,5
• Információ, kommunikáció (6)	103,9	101,0	102,9	103	102
• Pénzügyi szolgáltatás (7)	97,2	97,4	99,3	99	100
• Ingatlanügyletek (8)	98,2	100,6	99,5	101	102
• Szakmai, tudományos, műszaki, admin. tev.(9)	100,7	104,3	105,4	103	103
• Közigazgatás, oktatás, egészségügy (10)	101,8	105,3	99,9	100	100
• Művészet, szórakoztatás (11)	96,2	102,7	103,1	102	102
• Magnővekedés (2)+(3)+(4)+(5)+(6)+(7)+(8)+(9)	99,1	100,6	104,2	103,7	102,5
GDP belföldi felhasználás	97,0	101,2	103,7	101	100,3
• Egyéni fogyasztás	98,0	100,2	101,6	102,5	101,5
• Állóeszköz-felhalmozás	95,8	105,2	111,7	100	95
Külkereskedelmi áruforgalom					
• Export	100,9	104,8	107	108	105,5
• Import	100,0	105,0	108,5	106,5	104
Fogyasztói árindex (előző év = 100)	105,7	101,7	99,8	100	102,5
Folyó fizetési és tökemérleg együttes egyenlege					
• milliárd euró	4,3	7,7	8,1	9	7,5
• a GDP százalékában	4,4	7,7	7,8	8,3	6,8
Munkanélküliségi ráta (éves átlag)	11	10,2	7,7	7,2	7
Államháztartási egyenleg a GDP százalékában (ESA)	-2,3	-2,4	-2,6	-2,6	-2,3

Forrás: KSH, **GKI**